

ARBETSMARKNAD & STUDIER

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2023

FÖRORD

AMS ÄR EN BRA ARBETSPLATS En standardfråga vid en anställningsintervju är "Vad var det som lockade dig att söka det här jobbet?" Vid flertal av våra anställningsintervjuer 2023 så har den sökande svarat på frågan genom att uppge att hen har hört gott om AMS som arbetsplats. Som myndighetschef känns det naturligtvis fint att få höra sådant. Jag nämner detta i förordet för detta är nytt för mig. Vanligtvis besvarar den sökande frågan i första hand på annat sätt. Att sökande anger att AMS är en bra arbetsplats och att det var det som lockade att söka har säkert sagts förut men inte i den omfattning som år 2023. Det är jag säker på då jag håller i alla anställningsintervjuer. Vid den senaste rekryteringen svarade fyra av de fem som kallades till intervju att det som lockade dem att söka jobbet var att de hört att AMS är en bra arbetsplats. Den femte hade nyligen flyttat till Åland så AMS goda rykte hade väl inte nått hen ännu.

COVID-19 Världshälsoorganisationen WHO bedömde i januari 2023 att den före sommaren 2023 kommer att kunna meddela att covid-19-pandemin är över. Även om WHO meddelade i maj 2023 att den akuta fasen av covid-19 avslutas i maj 2023 fortsatte organisationen att samordna de globala insatserna. Europeiska unionen, medlemsstaterna och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) slopade 2023 så småningom alla de undantagsarrangemang som tagits i bruk på grund av covid-19-pandemin. Den 6 april 2023 föreslog Institutet för hälsa och välfärd (THL) att covid-19 ska definieras som en övervakningspliktig smittsam sjukdom. En förordning utfärdades den 30 juni 2023 som innebar att covid-19 som orsakas av SARS-CoV-2-viruset inte längre skulle vara en allmänfarlig smittsam sjukdom. Covid-19 skulle i fortsättningen definieras som en övervakningspliktig smittsam sjukdom. På AMS och för den del i hela landskapet fanns inte 2023 mycket kvar av det som rådde under covid-19-pandemin.

STUART TOGS I BRUK Studiestödsenheten tog i bruk det nya handläggningssystem Stuart den 31 januari 2023. Fram till den 1 maj 2023 användes Stuart parallellt med det gamla handläggningssystemet Studs07. Den 2 maj 2023 stod Stuart på egna ben och den 26 maj 2023 lanserades även den publika delen, den så kallade studentportalen. Den ursprungliga planen var att projektet skulle förverkligas under tiden december 2019 till december 2020. Att projektet blev försenat med två och ett halvt år berodde främst på en otillfredsställande kravställning vid upphandlingen. Arbetsprocesserna gällande studiestödet var betydligt mer komplicerade än vad som fanns beskrivet i kravspecifikationen. Det blev därav tvunget att flytta fram produktionssättningen av Stuart hela sex gånger. Trots det är vi, och glädjande även de studerande, nu mycket nöjda med Stuart. Handläggningstiden har mer än halverats. Rekordet jag har hört om är att en minut efter att en ansökan kom in fick den studerande besked i mobilen att det finns ett beslut i studentportalen att hämta. Det kallar jag snabb handläggning.

Jag hoppas din läsning av vår berättelse ska ge dig en god inblick i vår verksamhet 2023.

Jag tackar personalen för en bra arbetsinsats 2023.

Tomas Lundberg
Myndighetschef

ALLMÄNT

Om AMS

AMS leds av en myndighetschef som ansvarar för att fastställda mål uppnås. AMS ledningsgrupp, som består av myndighetschefen, biträdande myndighetschefen, två enhetschefer och två personalrepresentanter, arbetar med principiellt viktiga och strategiska frågor. AMS biträds av en rådgivande delegation som fungerar som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och AMS.

AMS verksamhetsutrymmen finns på andra våningen, Nygatan 5 i Mariehamn. AMS har öppet för drop in-besök tisdag, onsdag och torsdag 10:00-12:00, övriga tider öppet för bokade besök. Telefontid vardagar 10:00-11:00 och 13:00-14:00.

Värdegrund

RESPEKT

Alla som jobbar på AMS strävar efter att de vi möter ska få ett gott bemötande. Vi jobbar så att vi inger trygghet och så att vi får kunder, samarbetspartners och andra vi möter att känna delaktighet.

Vi visar respekt genom att låta andra vara såsom de är, utan att klandra dem för detta. Vi ser varje individ. AMS service är och ska vara individuell. Likväl så att vi ska agera opartiskt och jämlikt.

Förtroende är viktigt för oss. Att vi alltid tänker på den personliga integriteten är en grundförutsättning för att vi ska kunna inge förtroende och förtjäna ett förtroende. För att klara vårt uppdrag på ett bra sätt behöver vi en öppen kommunikation, både internt och ut mot kund och mot samarbetspartners.

TYDLIG KOMMUNIKATION

Internt så uppnår vi tydlig kommunikation genom att alla ska veta vart vi är på väg. Vi förstår att tvåvägskommunikation är allas ansvar. Vi ifrågasätter oklarheter då klarhet gällande till exempel regler och rutiner är avgörande för att vi ska kunna kommunicera tydligt och därmed agera sakligt och kunnigt.

Både internt samt gentemot kunder och samarbetspartners är vi lyssnande, lyhörda, tydliga, sakliga och kunniga. Vi strävar hela tiden efter att bli bättre på kommunikation. Både när det handlar om samtal och det skrivna ordet.

Regler om AMS organisation och verksamhet

AMS organisation regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Närmare bestämmelser om den interna organisationen och uppgiftsfördelningen samt om användningen av beslutanderätten finns i myndighetens reglemente.

AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar, till exempel handlägger ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare enligt 73 § utlänningslagen (FFS 301/2004). Myndigheten handhar uppgifter eller ger service

även utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheterna som ordnas under samlingsnamnet Åland Living samt arbetspsykologens tjänster.

Personal

Personalresurserna inom arbetsmarknadsserviceenheten har bestått av 2 informatörer, 6 förmedlare och 7 vägledare.

Förutom personalresurserna inom arbetsmarknadsserviceenheten har personalen bestått av 1 myndighetschef, 1 biträdande myndighetschef/Eures-rådgivare, 1 arbetspsykolog, 1 informationskoordinator, 1 enhetschef och 3 sakkunniga, studiestödsenheten samt 1 enhetschef, 2 sakkunniga och 1 arkivbiträde, utkomstskydds-enheten.

Kunder

AMS har mer än 5 000 registrerade kunder (arbetsgivare, arbetssökande, studerande, personer intresserade av att flytta till Åland, karriärvägledning) men betjänar totalt många fler än så. Utöver de registrerade kundgrupperna förekommer dagligen en stor mängd kundkontakter via telefon, e-post och webb.

Rådgivande delegationen

Den rådgivande delegationen för AMS leddes av ordförande Linnéa Johansson, avdelningschef vid landskapsregeringens näringsavdelning. Vårmötet hölls i Rådhuset i Mariehamn. Före mötet berättade integrations-samordnare Sofie Roxbäck om den planerade verksamheten i Rådhuset. Höstmötet hölls i Ålands yrkesgymnasiums (ÅYG) lokaler. Innan mötet berättade rektor Gitte Holmström om ÅYG:s olika vuxenutbildningar och om läroavtal.

ARBETSLÖSHETEN

Arbetslösheten under 2023

Arbetslösheten har minskat under år 2023. Det genomsnittliga relativa arbetslöshetstalet 2023 var 4,2 procent och 2022 4,5 procent. I december 2023 var det relativa arbetslöshetstalet i genomsnitt 4,5 procent, jämfört med 4,4 procent i december 2022. För kvinnorna var det relativa arbetslöshetstalet 3,8 procent medan det var 5,2 procent för männen. Det relativa arbetslöshetstalet för ungdomar under 25 år var 8,2 procent, jämfört med 6,3 procent i december 2022. För kvinnor var ungdomsarbetslöshetstalet lägre än för männen, 6,9 procent jämfört med 9,4 procent. Det relativa arbetslöshetstalet för de 55 år fyllda var 4,3 procent (4,5 procent i december 2022), här var arbetslöshetstalet 3,3 procent för kvinnorna och 5,3 procent för männen. I december 2022 var arbetslöshetstalet 3,2 procent för kvinnorna och 5,9 procent för männen. Antalet långtidsarbetslösa (287) var lägre än i december 2022 (290), och utgör 1,9 procent av arbetskraften (1,9 procent i december 2022).

ARBETSMARKNADSSERVICE

Utmaning

Det är en utmaning för AMS att tillhandahålla individuell arbetsmarknadsservice i tillräcklig omfattning och inom rimlig tid då alla tjänstemän har ett mycket stort antal kunder som många har behov av personlig kvalificerad arbetsmarknadsservice.

Arbets sökande, arbetsmarknadsstatus (årsmedeltal)

	2019	2020	2021	2022	2023
sysselsättningsstöd	34	32	91	61	38
i arbete	342	439	592	373	220
arbetslös	524	959	824	614	605
permitterad	8	509	230	63	28
förkortad arbetsvecka	4	60	84	23	13
utanför arbetskraften (till exempel sjukskrivna)	113	141	143	143	131
arbetslöshetspension	0	0	0	0	0
i arbetsprövning eller i arbetspraktik	13	9	10	10	13
i sysselsättningsfrämjande utbildning	112	105	134	116	145
i deltidsarbete				32 ¹⁾	121
TOTALT	1 150	2 255	2 108	1 434	1 314

¹⁾ Arbetsmarknadsstatusen "i deltidsarbete" började särredovisas i maj 2022, på grund av detta är årsmedeltalet något missvisande.

Service steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls ska den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning, ska AMS stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Arbetsförmedling

Arbetsförmedling till enskilda

Genom AMS arbetsförmedling ska den enskilde få information om lediga arbetsplatser, om de möjligheter som företagande erbjuder och om andra arbetsmöjligheter, möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt rådgivning som anknyter till sökande av arbete. För enskild som har registrerats som arbets sökande tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbets sökande, sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt presentation av den arbets sökande för arbetsgivaren.

Förmedlare genomför kartläggning av hur den arbets sökandes förutsättningar att komma ut i arbetslivet ser ut, personliga möten och intervjuer med arbets sökande. Till förmedlarens uppgifter hör även matchning – att sammanföra arbetsgivare som söker arbetskraft med arbets sökande som söker arbete, identifiering av förmågor hos den arbets sökande som kan behöva förstärkas genom till exempel utbildning och vägledning samt aktivt arbete med insatser tillsammans med den arbets sökande för att öka den arbets sökandes förutsättningar för att finna, få och behålla ett arbete och utarbetande och revidering av sysselsättningsplan.

Förmedlare handhar även alterneringsledighetsärenden, arbetskraftspolitiskt bindande utlåtanden till arbetslöshetskassor, information och besvarande av frågor som rör arbetslöshetsförmåner.

Arbetsförmedling till arbetsgivare

Genom AMS arbetsförmedling får arbetsgivare hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga arbetsplatser, presentation och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid AMS, information och rådgivning om tillgång till och anskaffning av arbetskraft. På AMS jobbar en tjänsteman som har ett särskilt ansvar för vår arbetsgivarservice.

Arbetssökande

Antalet arbetssökande kunder på AMS har minskat under 2023. I genomsnitt sökte 1 314 personer arbete via AMS (1 434, 2022). Antalet arbetssökande var som lägst i augusti då 1 253 personer sökte arbete och högst i januari med 1 370 personer.

Lediga platser

Det genomsnittliga antalet lediga platser under år 2023 minskade med 27 till 298 från året innan. Av de lediga platserna tillsattes ca 51,6 procent av dem inom tre veckor under år 2023 (ca 52,1 procent år 2022).

Jobbchansen

Efter ett uppehåll under pandemin ordnades Jobbchansen åter igen i januari. Evenemanget flyttade till Alandica och det blev en lyckad flytt. Rekordstort antal arbetsgivare deltog och evenemanget var välbesökt.

Vägledning, sysselsättningsfrämjande utbildningar och åtgärder

Vägledarens kundmöten innehåller så gott som alltid rådgivning som är av olika art till exempel rådgivning i arbetssökning, möjligheter i arbetslivet, studier, alternativ till rehabilitering då hälsohinder finns, rådgivning av vilka instanser som kan erbjuda hjälp eller bekosta åtgärder som kunden behöver där det finns behov av annan service än den AMS kan erbjuda.

Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga

AMS kan, med den enskilde kundens medgivande, låta utreda eventuella hälsobegränsningar med tanke på möjligheter till arbete. AMS har ett samarbetsforum med FPA för gemensamma kunder där det behöver klarläggas vad FPA kan erbjuda och vilken AMS roll ska vara. Där AMS åtgärder inte räcker till vad gäller personer med hälsobegränsningar hänvisas kunden till Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) som kan ha ansvar att ge service.

Under året fick 25 personer (10, 2022) med nedsatt arbetsförmåga en möjlighet att pröva på ett nytt arbetsområde genom arbetsprovning på en arbetsplats. Ingen (0, 2022) arbetsgivare har ansökt om stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen för att kunna anställa en person med funktionsnedsättning.

En stor och ökande kundgrupp hos vägledningen är de personer som lyft sjukdagpenning under det maximala antalet dagar, är fortsatt sjukskrivna och väntar på pensionsbeslut eller har fått avslag på sin pensionsansökan. Rådgivning för dessa personer handlar ofta om hur de ska komma tillbaka i arbetslivet samt vilka rättigheter man kan ha hos olika instanser utanför AMS såsom Folkpensionsanstalten (FPA), Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), KST och arbetspensionsanstalter.

Sysselsättningsfrämjande utbildningar

För att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete ordnas sysselsättningsfrämjande utbildningar. AMS köper huvudsakligen från Ålands gymnasium sysselsättningsfrämjande utbildningar och landskapsregeringen ger Ålands gymnasium i uppdrag att ordna sysselsättningsfrämjande utbildningar. Utbildningarna kan ha varierande utformningar för att fungera mer effektivt för olika grupper eller behov som är aktuella.

Under 2023 har 9 sysselsättningsfrämjande utbildningar utvärderats efter 3 respektive 6 månader. Totalt deltog 85 personer.

Utbildningar HT 2022 VT 2023	Deltagare	Män	Kvinnor	under		
				25	25-55	över 55
	85	37	48	11	59	15

Situationen efter 3 månader

kvinnor under 25				män under 25			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
		1		2		8	

kvinnor 25 -55				män 25-55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
9	1	23	2	7		16	1

kvinnor över 55				män över 55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
7		5		1		2	

Situationen efter 6 månader

kvinnor under 25				män under 25			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
1				5	2	3	

kvinnor 25 -55				män 25-55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
11	4	17	3	12	1	9	2

kvinnor över 55				män över 55			
arbete	studier	arbetslösa	annan	arbete	studier	arbetslösa	annan
6		4	2	1		2	

Med "annan" avses att personens situation är okänd då personen inte längre är arbetssökande eller att personen står utanför arbetskraften.

Totalt var 36 personer i arbete (42,4 %, 44,7 % 2022) och 7 i utbildning (8,2 %, 8,5 % 2022) sex månader efter avslutad utbildning emedan 35 var arbetslösa (41,2 %, 39,4 % 2022) och 7 (8,2 %, 7,4 % 2022) hade annan status.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

De budgetmedel som reserverats för sysselsättningsfrämjande åtgärder användes i första hand för sysselsättningsstöd som enligt lag kan betalas för anställning, praktik, läroavtal, deltidsarbete och start av företagsverksamhet. Under 2023

beviljades 21 (23, 2022) sysselsättningsstöd för praktik, 30 (57, 2022) för anställning, varav 11 med nedsatt arbetsförmåga, ingen (0, 2022) för läroavtalsutbildning och 18 (16, 2022) för startandet av företag.

Under 2023 har tre sysselsättningsprojekt varit aktuella, Ung Resurs sysselsättningsprojekt som riktar sig till ungdomar samt Emmaus och Björkkö Ab:s sysselsättningsprojekt som riktar sig till vuxna.

Ung Resurs projekt

Inom Ung Resurs projekt erbjuds maximalt 17 deltagare (varav 5 deltagare i huvudsak i extern praktik) daglig sysselsättning, hjälp med att planera sin framtid, hjälp att söka studieplats och handledd praktik. Projektet har upphandlats av AMS. Under vårterminen 2023 deltog 16 ungdomar i projektet varav 6 fortsatte från höstterminen 2022.

Statusen efter avslutat deltagande: 2 arbetslösa, 8 började studera och 3 jobbar samt 3 med okänd status. Hösten 2023 började 8 nya ungdomar vid olika tidpunkter (hösten 2022 7 ungdomar) och 1 var kvar från vårterminen så totalt 9 deltagare. Per december 2023 var alla 9 kvar i projektet. Sammantaget var det 25 deltagare 2023 (14 killar och 11 tjejer). Projektet har kontinuerlig intagning från augusti till maj.

Emmaus projekt

Emmaus sysselsättningsprojekt kan ha maximalt 10 deltagare och erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödinsatser för att komma ut på arbetsmarknaden eller för att få en utbildningsplats. Deltagarna kan enligt sin individuella plan erbjudas både teoretiska kurser och arbetspraktik. En deltagare ska kunna delta i projektet i en till sex månader i handledd utbildning om det inte föreligger särskilda behov som talar för en längre tid än sex månader. Under utbildningstiden ges möjlighet att prova på uppgifter inom Emmaus olika verksamheter som försäljning, renovering av möbler och byggarbeten. I handledd utbildning ingår kunskaper om arbetslivet, arbetssökarfärdigheter, kunskaper om utbildningssystem, uppgörande av plan för ansökan till arbete och utbildning och arbetspraktik. Under 2023 hade AMS 20 (20 2022) deltagare i projektet.

För de 21 deltagare som var inne i projektet 1.11.2022-31.10.2023 var statusen 31.10.2022: 4 i arbete/studier, 9 pågående projektdeltagande, 3 avbröt (sjukskriven och ansökan om arbetsverksamhet KST) och 5 ansökan sjukpension, ålderspension eller arbetsverksamhet.

Björkkö Ab:s projekt

Björkkö Ab:s sysselsättningsprojekt kan ha maximalt 10 deltagare och erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödinsatser för att komma ut på arbetsmarknaden eller för att få en utbildningsplats. Deltagarna kan enligt sin individuella plan erbjudas både teoretiska kurser och arbetspraktik. Arbetspraktiken kan erbjudas av en tredje part. En deltagare ska kunna delta i projektet i en till sex månader i handledd utbildning om det inte föreligger särskilda behov som talar för en längre tid än sex månader.

Totalt var det 10 deltagare 2023. 4 slutförde utbildningen, 4 avbröt då de fick arbete, 1 avbröt på grund av värnplikt och 2 avbröt av personliga skäl. Status 1.1.2024 3 arbetslösa, 4 i arbete, 2 ej anmälda som arbetssökande och 1 i utbildning.

Studievägledning

AMS köper studievägledningstjänster av Ålands gymnasium för att kunna erbjuda arbetssökande kunder studievägledning. Under 2023 genomfördes 111 studievägledningstillfällen (129, 2022). I de flesta fallen har vägledningen varit inriktad på att informera om vilka alternativ som erbjuds, vilket utbud som finns, hur man söker in till utbildning, vilka behörigheter som krävs samt hjälp med cv och arbetsansökan.

REKRYTERING AV ARBETSKRAFT UTANFÖR ÅLAND

AMS gör aktiva rekryteringsinsatser utanför Åland genom främst två kanaler: deltagandet i Eures-nätverket (European Employment Services) och den egna verksamheten Åland Living.

Eures är ett gemensamt forum för Europeiska kommissionen, offentliga arbetsförmedlingar i EES-länderna och Schweiz samt andra lokala och regionala organ som berörs av sysselsättningsfrågor. Syftet med Eures-nätverket är att främja fria rörligheten av arbetskraft inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Åland Living är ett samlingsnamn för verksamheten inom AMS som riktar sig till målgrupper utanför Åland. Åland Livings övergripande målsättning är att öka rekryteringsunderlaget för det åländska näringslivet. Åland Living upprätthåller webbplatsen alandliving.ax som fungerar som ett uppslagsverk med svar på det mesta en potentiell inflyttare behöver få veta. Åland Living informerar och besvarar flyttfrågor i olika kanaler samt planerar evenemang och informationsmaterial i tätt samarbete med näringsliv och arbetsgivare.

Åland Livings uppdrag är

- att bidra till den åländska arbetsmarknadens behov av arbetskraft och företagsetableringar tillgodose,
- en del av landskapets totala integrationsarbete,
- en del av landskapets platsutveckling och värdskapsarbete samt
- att verka för Ålands kompetensförsörjning.

För att planera, utvärdera och utveckla Åland Livings verksamhet tillsattes i april 2023 en styrgrupp för tiden 1.5.2023 - 1.1.2024. Styrgruppen har sammanträtt 12.6, 13.9, 7.11 samt 19.12.

Under 2023 har Åland Living deltagit vid rekryteringsevenemang både i Sverige och fasta Finland; i mars på MedRek mässan i Stockholm tillsammans Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), september på Sairaanhoidajapäivät i Helsingfors i samarbete med ÅHS samt i november RekryExpo i Åbo tillsammans med Mariehamns stad och Optinova. Under våren ordnades även ett diskussionstillfälle med distansarbetare på Åland i samråd med Ålands näringsliv. Under året har Åland Living medverkat vid framtagandet av färdplanen för hållbar turism 2030 (turismstrategi) samt inlett ett samarbete med Ålands näringslivs HR-nätverk. Från och med augusti har Åland Living regelbundet publicerat såväl nyhetsbrev som inlägg i sociala medier enligt en framtagen kommunikationsplan.

Under 2023 har Eures Åland och Åland Living deltagit vid ett tillfälle i online-mässan Finland Works.

PRAKTIK FÖR HÖGSKOLESTUDERANDE

AMS administrerar systemet med högskolepraktikantplatser. Systemet ger studerande i slutskedet av sina studier en möjlighet att knyta värdefulla kontakter på den åländska arbetsmarknaden genom praktik inom sitt utbildningsområde. Praktikerna anställs av AMS men fullgör sin praktik på valfri åländsk arbetsplats som är intresserad och kan erbjuda praktikuppdrag. Högskolepraktiksystemet är avsett att förhindra kompetensflykt från samt locka ny arbetskraft till Åland. Under 2023 har 41 (46, 2022) högskolestuderande, 28 (27, 2022) kvinnor och 13 (19, 2022) män, erhållit praktikplats. 3 kvinnor har av sagt sig praktiken efter att arbetsavtalet blivit underskrivet. 9 (15, 2022) har gjort sin praktik inom den offentliga sektorn, 29 (31, 2022) i näringslivet eller inom tredje sektorn + 3 som avbrutit. Systemet är inrättat via budgetanslag.

ARBETSPSYKOLOGENS TJÄNSTER

Arbetspsykologen har haft 55 (55, 2022) kunder som har fått hjälp med yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och yrkesplanering. Planeringen har gått ut på att söka ny inriktning i arbetslivet efter en bedömning av funktionsförmåga. Utredningarna görs i samarbete med nätverket inom hälsovården, socialen, Folkpensionsanstalten (FPA) och arbetspensionsbolagen. Planeringen resulterar oftast i arbetslösningar, studier, fortsatt rehabilitering eller pension. AMS erbjuder från och med 2017 utredningar av funktionsförmåga för personer med annat modersmål än svenska. Utredningarna handlar oftast om nedsatt funktionsförmåga och ställningstagande till sjukpension. Utredningen och planeringen utförs med hjälp av tolkservice på kundens modersmål. Den yrkesinriktade rehabiliteringsplaneringen fullföljs i samplanering tillsammans med ÅHS, KST och FPA.

UTKOMSTSKYDD FÖR ARBETSLÖSA

Ansökningarna om de arbetslöshetsunderstöd som administreras av AMS och betalas av landskapsmedel, det vill säga grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet, har varit 796 till antalet (905, 2022). Totalt inkom 7 293 (6 251, 2022) redovisningar av arbetslöshetstid. I genomsnitt har 608 (521, 2022) utbetalningar av arbetslöshetsunderstöd gjorts per månad.

År	Nya ansökningar	Beslut totalt
2016	679	1 928
2017	684	2 665 ¹⁾
2018	739	3 739 ²⁾
2019	704	4 248
2020	2 033	6 462
2021	971	5 023
2022	905	8 001 ³⁾
2023	796	8 974

¹⁾ AMS ska i ärenden som gäller justering av en arbetslöshetsförmån ge sökanden ett skriftligt beslut. Från och med 2017 ges sökande ett skriftligt beslut på jämkad arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2017.

2) Genom ändringar i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa, bland annat införandet av aktiveringsmodellen, ökade antal beslut med drygt 40 % 2018. Därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2018.

3) Från mars 2022 fattades beslut vid varje redovisning av arbetslöshetstid, även i de ärenden då till den sökande utbetalats arbetslöshetsförmåner helt enligt grundbeslutet om rätten till arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Beslut totalt" år 2022. En ökning med nästan 60 %.

AMS har behandlat 79 (69, 2022) besvärärenden inom utkomstskyddet för arbetslösa. 49 (46, 2022) av dessa har AMS helt eller delvis ändrat genom självrättelse, vanligtvis för att sökande har lämnat in nya uppgifter. 24 (17, 2022) besvär har AMS meddelat Ålands förvaltningsdomstol (Åfd) att ska avslås och AMS har således vidhållit sitt beslut. 6 (6, 2022) ärenden har överförts till besvärnämnden för social trygghet och beslut om att AMS inte rättar det arbetskraftspolitiska utlåtandet givits till arbetslöshetskassa. 1 besvärärende som Åfd upphävt har förts till Högsta förvaltningsdomstolen.

Åfd har avgjort 25 (9, 2022) besvärärenden. I 18 (8, 2022) fall har Åfd avslagit besvärerna och 4 (1, 2022) fall har Åfd upphävt AMS beslut. Den vanligaste orsaken till att Åfd upphävt är att den besvärande lämnat in till Åfd nya uppgifter som inte fanns då AMS avgjorde ärendet. 1 ärende har Åfd avskrivit och avvisat 2. Besvärnämnden för social trygghet har avgjort 6 (3, 2022) ärenden och förkastat dem.

AMS har i 71 (29, 2022) ärenden beslutat om återkrav av arbetslöshetsförmåner. Endast i ett fåtal fall återbetalas hela återkravet inom förfallotiden. Orsaken är att de flesta som lyfter arbetslöshetsförmåner har väldigt små inkomster och har inga möjligheter att återbetala hela återkravet inom 14 dagar, särskilt i de fall då det är fråga om ett större belopp.

STUDIESTÖD

Studiestödsenheten vid AMS handlägger och tar beslut om studiestöd samt ger rådgivning och information till unga och vuxna om studiestödet. Studiestödsenheten upprätthåller kundtjänst via besök, mejl, telefon och e-tjänst samt har hand om den egna webbplatsen. Dessutom fattar enheten beslut om återkrav av studiestöd och följer upp återbetalningarna, samt mottar och meddelar Pensionsskyddscentralen uppgifter om åländska studerandes utländska examina vilka har betydelse för pensionens tillväxt. I studiestödsärenden samarbetar AMS med skolor, banker, FPA och andra myndigheter såväl på Åland som i övriga Norden.

Studiestödsenheten har en hög arbetsbelastning inför terminsstart då studiestödsansökningarna hopar sig. Topparna under ett läsår inträffar under juli till oktober samt januari till mars. Utöver det dagliga arbetet har studiestödsenheten under året även arbetat intensivt med implementering och fortsatt utveckling av det nya e-tjänst- och handläggningssystemet Stuart.

Antalet studerande, stödform, kön och läroanstalt 2023

Stödform	Antal studerande	Kvinnor	Män	Högskola	Annat än högskola
Studiepenning	1 938	1 058	880	1 051	887
Vuxenstudiepenning	368	257	111	199	169
Bostadsstöd	1 278	725	553	957	321

Tillägg för 17-åring	51	22	29	0	51
Försörjartillägg	261	204	57	161	100
Studielån	794	462	332	607	187
Tilläggs lån	32	22	10	21	11

Studiepenning, tillägg för 17-åringar, vuxenstudiepenning, bostadsstöd och försörjartillägg är bidrag medan *landskapsborgen för studielån* gäller banklån. Landskapsborgen för tilläggs lån kan beviljas för terminsavgifter. Från och med höstterminen 2023 indexjusterades studiestödsbeloppen med 6,6 % enligt ändring av konsumentprisindex under 2022. För bostadsstödet del gjordes dessutom en temporär höjning om 10 %.

Antalet studiestödstagare och stödform

År	2020	2021	2022	2023
Studiepenning	2 314	2 317	2 279	1 938
Tillägg för 17-åringar				51
Vuxenstudiepenning	234	268	358	368
Bostadsstöd	1 625	1 591	1 544	1 278
Försörjartillägg	203	208	259	261
Stödtagare, totalt	2 540	2 562	2 638	2 349

Landskapsborgen för studielån och tilläggs lån för terminsavgift

År	2020	2021	2022	2023
Studielån, antal	1 092	1 108	1 090	794
Tilläggs lån, antal	37	36	35	32

Beslut om studiestöd

Studiestöd beviljas per läsår. Ett beslut om studiestöd kan under läsåret ändras eller kompletteras genom en ändrings- eller tilläggsansökan. En ändrings- eller tilläggsansökan gäller oftast boende, terminstid eller landskapsborgen för studielån.

År	2020	2021	2022	2023
Beslut om studiestöd	4 130	3 495	3 521	3 686
Avslag på ansökningar	71	64	27	188
Beslut, totalt	4 201	3 559	3 548	3 874

Den vanligaste orsaken till avslag på en ansökan om studiestöd är att den studerande inte kompletterat sin ansökan inom den termin som ansökan gäller. Övriga avslagsgrunder är till exempel att studierna inte är studiestödsberättigade, att de inte uppgår till minst deltidsstudier eller att den sökande inte har rätt till åländskt studiestöd.

AMS har behandlat 11 (12, 2022) rättelseyrkanden över beslut om studiestöd, varav AMS bifallit 4. Ett av dessa rättelseyrkanden upphävde Ålands förvaltningsdomstol beslutet att avslå den studerandens ansökan om studiestöd och återförvisade ärendena till AMS för beviljande av studiestöd.

AMS har i 196 (54, 2022) ärenden beslutat om återkrav av studiestödsförmåner. Av dessa har 116 (37, 2022) återbetalats. Återkraven gäller oftast studieavbrott, för höga inkomster eller beviljande av annan, studiestödshindrande, förmån.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND FÖR ARBETSTAGARE, DELBESLUT

Ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare har koncentrerats till fem arbetstillståndsenheter i Finland. Dessa enheter finns i Helsingfors, Tammerfors, Uleåborg, Villmanstrand och på Åland. Enheterna är behöriga att ge delbeslut i ärenden om uppehållstillstånd för arbetstagare till Migrationsverket. AMS ansvarsområde är företag på Åland som söker arbetskraft utanför EU/EES – området. I dessa ärenden tillämpas utlänningslagen (FFS 301/2004) samt de riksomfattande riktlinjer som statsrådet tagit beslut om. AMS uppgifter och befogenheter regleras i överenskommelseförordning.

AMS utreder möjligheten att inom en rimlig tid få sådan arbetskraft som lämpar sig för det aktuella arbetet och som står till förfogande på arbetsmarknaden. Kravet är att arbetsgivaren ska anmäla platsen till AMS och platsen ska vara lediganslagen i minst två veckor.

AMS bedömer om arbetsgivaren har realistiska förutsättningar att uppfylla sina arbetsgivarskyldigheter.

Vid bedömningen av arbetstagarens förutsättningar säkerställer AMS att arbetstagaren har den utbildning och de tillstånd som arbetet kräver (till exempel hygienpass). AMS ska också säkerställa att utlänningens uppehälle på Åland är tryggad genom inkomster från förvärsarbete under den tid uppehållstillståndet gäller.

Under 2023 avgjordes 19 (54, 2022) förstagångsansökningar som gäller anställande av arbetskraft som behöver uppehållstillstånd för arbete, och 89 (43, 2022) som gäller fortsatta tillstånd.

AMS har behandlat två besvär. I det ena fanns inte grund att rätta det negativa delbeslutet och AMS ansåg att besväret skulle förkastas. I det andra fanns grund att rätta det överklagade beslutet och AMS gav således ett positivt delbeslut.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2023

Nedan presenteras sådant som landskapsregeringen angett att från och med 2017 ska ingå i underlydande myndigheters berättelser.

AMS översikt

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar. Myndigheten handhar uppgifter eller ger service utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheten som ordnas under samlingsnamnet Åland Living och arbetspsykologtjänster.

AMS ansvarar, enligt beslut av landskapsregeringen, för landskapets deltagande i det formella nordiska samarbetet genom representation i Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för arbetsliv och i kommittén underlydande arbetsmarknadsutskottet. I beredningen av Finlands nationella ställningstagande gällande beslut som fattas inom EU följer AMS med arbetet inom beredningssektion EU29 Sysselsättning. Landskapsregeringen har utsett AMS till Euresmedlem enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/589 om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar (Eures), om arbetstagares tillgång till rörlighetstjänster och om ytterligare integration av arbetsmarknaderna.

Hållbarhetsstyrning

AMS har anammat de strategiska utvecklingsmålen 1, 2 och 5: "Välstånd för människor vars inneboende resurser växer", "Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället" och "Attraktionskraft för boende, besökare och företag". Förverkligandet av målen 1, 2 och 5 jobbar AMS med kontinuerligt och hör till AMS kärnverksamhet som att främja sysselsättning och kompetensutveckling, att främja en regionalt balanserad utveckling av arbetsmarknaden, att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor, att motverka diskriminering på arbetsmarknaden, att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden samt att motverka långa tider utan reguljärt arbete och trygga utkomsten vid arbetslöshet.

AMS, genom verksamheten Åland Living, jobbar särskilt med mål 5 bland annat med projektet "InfoÅland" samt storytelling- och kommunikationsprojektet "Berättelsen om Åland". Genom studiestödet bidrar AMS till att förverkliga några av delmålen under mål 1. "Genom hela livet har alla tillgång till kvalitativ utbildning. Alla ungdomar och vuxna har sysselsättning i form av studier."

Uppföljning

Ekonomi

Sammandrag	Utfall 2023	Budget 2023	Återstår 2023	% av budget 2023
Försäljningsintäkter	10 832,96	10 000,00	-832,96	108,3%
Summa Verksamhetens intäkter	10 832,96	10 000,00	-832,96	108,3%

Personalkostnader	-1 398 888,50	-1 412 529,93	-13 641,43	99,0%
Köp av tjänster	-269 100,14	-233 032,00	36 068,14	115,5%
Material förnödenheter	-46 820,75	-29 400,00	17 420,75	159,3%
Övriga verksamhetskostnader	-179 751,28	-180 038,07	-286,79	99,8%
Summa Verksamhetens kostnader	-1 894 560,67	-1 855 000,00	39 560,67	102,1%
Summa Verksamhetsbidrag	-1 883 727,71	-1 845 000,00	38 727,71	102,1%
Övr. finansiella intäkter	4,24		-4,24	
Övr. finansiella kostnader	-5,80		5,80	
Summa Finansiella intäkter och kostnader	-1,56		1,56	
Summa Årsbidrag	-1 883 729,27	-1 845 000,00	38 729,27	102,1%
Summa Räkenskapsperiodens resultat	-1 883 729,27	-1 845 000,00	38 729,27	102,1%
Summa Räkenskapsperiodens under- eller överskott	-1 883 729,27	-1 845 000,00	38 729,27	102,1%
Sammandrag	Utfall 2023	Budget 2023	Återstår 2023	% av budget 2023
Personalkostnader	-322 494,69	-785 317,00	-462 822,31	41,1%
Köp av tjänster	-436 393,91	-476 683,00	-40 289,09	91,5%
Summa Verksamhetens kostnader	-758 888,60	-1 262 000,00	-503 111,40	60,1%
Soc. hälsovård utkomstskydd	-5 412 142,28	-4 500 000,00	912 142,28	120,3%
Arbetsmarknad	-328 296,48	-450 000,00	-121 703,52	73,0%
Summa Utgift ink o kap öv	-5 740 438,76	-4 950 000,00	790 438,76	116,0%
Summa Kostn ink o kap öv	-5 740 438,76	-4 950 000,00	790 438,76	116,0%
Summa Verksamhetsbidrag	-6 499 327,36	-6 212 000,00	287 327,36	104,6%
Summa Årsbidrag	-6 499 327,36	-6 212 000,00	287 327,36	104,6%
Summa Räkenskapsperiodens resultat	-6 499 327,36	-6 212 000,00	287 327,36	104,6%
Summa Räkenskapsperiodens under- eller överskott	-6 499 327,36	-6 212 000,00	287 327,36	104,6%
Organisation	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
86000	-1 653 178,93	-1 796 952,09	-1 855 174,76	-1 883 729,27
86050	-10 613 177,22	-9 408 189,94	-6 601 609,55	-6 499 327,36
Summa 8600_7 AMS	-12 266 356,15	-11 205 142,03	-8 456 784,31	-8 383 056,63

Nödvändig support vid användandet studiestödsenhetens IT-system medförde oförutsedda verksamhetskostnader samt beskedet i slutet av november 2023 att kostnaderna för landskapsregeringens växeltelefoni skulle bli drygt 5 000 euro högre än budgeterat bidrog till att verksamhetskostnaderna överskreds. Felaktig prognostisering av arbetslösheten 2023 medförde högre kostnader för arbetslöshetsersättningar än budgeterat.

Väsentliga förändringar i organisation, verksamhet och ekonomi

Under året har det inte skett väsentliga förändringar som påverkat AMS organisation, verksamhet eller ekonomi.

Bedömning av de viktigaste riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som inverkar på verksamhetens utveckling

En riskbedömning gjordes 2022 och AMS ledningsgrupp har beslutat att följande områden behöver följas upp: Verksamhetsprogram för arbetarskyddet, Avvikande situationer och störningar, Ingripande i otrygg verksamhet och risktagning, Ensidigt arbete, Krav på arbetets kvalitet, Ansvar som ingår i arbetsuppgifterna, Chefens och personalens stöd, Samarbete och information och Interaktionssituationer som ingår i arbetsuppgifterna samt Hot om våld.

Det datoriserade studiestödssystemet (Studs07) innehåller buggar och andra programfel som gör att felaktigheter uppstår vid handläggningen av studiestödsförmåner. AMS är medveten om bristerna och meddelar upptäckta felaktigheter till AMS systemutvecklare för rättelse. Det har hänt att programfel inte upptäckts av AMS utan genom att kunder kontaktat AMS. AMS bedömning är att få programfel förblir oupptäckta. I slutet av 2019 upphandlades ett nytt studiestödssystem (Stuart) som under maj månad 2023 togs i produktion och ersatte Studs07.

Uppföljning av budgetmål

Mål: Minst 50 personer ska få yrkesinriktad rehabiliteringsplanering eller yrkesplanering.

Förverkligande: 55 personer fick yrkesinriktad rehabiliteringsplanering eller yrkesplanering.

Mål: Minska antalet långtidsarbetslösa.

Förverkligande: Antalet långtidsarbetslösa i december 2023 (287) var lägre än i december 2022 (290). Det genomsnittliga antalet långtidsarbetslösa minskade från 324 år 2022 till 289 år 2023.

Mål: Minst 30 arbetslösa ska få anställning med sysselsättningsstöd hos landskapet.

Förverkligande: 5 arbetslösa fick anställning med sysselsättningsstöd hos landskapet.

Mål: Öka antalet användare av e-tjänster.

Förverkligande: I januari 2024 redovisade 66 procent av alla som beviljats arbetslöshetsförmåner sin arbetslöshetstid via e-tjänsten. Andelen i januari 2023 var 68 procent.

Under 2023 anmälde sig 616 (i genomsnitt 55,1 procent av alla anmälda, högst i december 69,4 procent och lägst i mars 47,7 procent) arbetssökande sig via e-tjänsten. Under 2022 anmälde sig 708 (i genomsnitt 58,1 procent av alla anmälda) arbetssökande sig via e-tjänsten.

Mål: Minst 220 personer ska få karriärvägledning.

Förverkligande: 163 personer fick karriärvägledning 2023.

Redogörelse för den interna styrningen och kontrollen

AMS myndighetschef leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås. Alla rättelseyrkanden och besvär avgörs av

myndighetschefen som i samband med detta granskar lagenligheten i de ärenden där kunden visat missnöje över beslut.

Myndighetschefen följer kontinuerligt upp att de oavslutade ärendena omfattar så få ärenden som möjligt och att budgetmoment inte överskrids eller inte nyttjas i den omfattning som avsetts.

Verksamheten planeras utgående från beviljad budget och redovisas i AMS årliga verksamhetsberättelse.